

ideo dummodo conservetur in esse a Deo, non indiget aliquo subiecto, vi cuius individuetur. Ergo si quantitas realiter distinguitur a substantia nec importat in suo conceptu coexistentiam substantiae, non repugnat ut praeternaturaliter ex virtute divina remaneat absque substantia.

Porro quantitatem realiter distingui a substantia ostensum est in Thesi IX; quantitatem non importare in suo conceptu coexistentiam substantiae, sic demonstramus. Ea tantum accidentia important in suo conceptu coexistentiam substantiae, quae in sua ratione dicunt actualem processum a substantia, vel quatenus haec actualiter per suas potentias operetur vel quatenus per suum esse constitutum unum ex terminis alicuius relationis. Nam, cessante substantia, iam hoc ipso cessaret una ex notis vel unus ex terminis requisitis ad ipsam rationem essentiale horum accidentium, quae consistit in actuali processione a substantia. Huiusmodi sunt operationes vitales, relationes propriae substantiae et similia: operatio enim vitalis, ex. gr. intellectus, in sui ratione essentiali important actualem emanationem ab intelligenti, relatio important coexistentiam eorum inter quae dicitur relatio, etc. Iamvero quantitas dimensiva cum neque sit relatio fundata in substantia neque importet actualem emanationem a substantia operante per suas potentias, nihil habet *in suo conceptu*, quod importet coexistentiam substantiae. Et sane nos optime possumus mente concipere et imaginari lineas, superficies et solida praescindendo a quilibet substantia. Contra non possumus concipere intellectus praescindendo ab intelligenti, neque concipere paternitatem praescindendo a genitore et a genito. Ergo nulla ostendi potest repugnantia in eo quod quantitas dimensiva praeternaturaliter ex virtute divina perseveret esse absque substantia.

Corollarium. Rationes allatae militant etiam pro non repugnantia praeternaturalis permanentiae ceterorum accidentium, quae in suo conceptu non implicant coexistentiam substantiae, dummodo salvetur eorum individuatione per quantitatem (1).

OBJECTIONES.

52. Obiect. 1^a. Repugnat, ut existat actus aliquis voluntatis vel intellectus, quin detur aliqua voluntas vel intellectus cuius sit, quamvis tales actus sint realiter distincti ab intellectu et a voluntate. Ergo a pari, quamvis quantitas realiter distinguatur a substantia, repugnat ut existat sine ipsa.

Resp. *Conc. antec. Nego conseq. et paritatem ob rationes datas in demonstratione Thesis.*

(1) Cfr. S. Th. C. G. lib. 4. c. 65. — in IV. Sent. Dist. 12. q. 1. a. 1.

Obiect. 2^a. Contradictionem implicat, quod definitio rei ab ea separatur. Sed ad definitionem accidentis pertinet, quod sit in subiecto. Ergo repugnat quantitatem et quodlibet aliud accidentis existere separata a substantia.

Resp. *Conc. mai. Dist. min.* Ad definitionem accidentis pertinet ut sit essentia aliqua, cui competit esse in subiecto, *Conc. accidentis* essentia est ipsum esse in subiecto. *Nego.* Ad definitionem accidentis salvandam sufficit *aptitudinalis inhaerentia subiecto*.

Obiect. 3^a. Accidentis individuatur ex subiecto. Si ergo posset aliquod accidentis remanere sine subiecto, non erit accidentis individuum, sed universale, quod repugnat.

Resp. *Distinguo antec. naturaliter, Conc. supernaturaliter, Subd.* si hoc accidentis iam habeat in sui ratione formalis quamdam individuationem, ut quantitas, *Nego*; si non habeat in sui ratione formalis quamdam individuationem, *iterum subdist.* individuatur per substantiam, *Nego*; individuatur per quantitatem, *Conc. Nego conseq.*

Obiect. 4^a. Repugnat ut forma substantialis non subsistens existat separata a materia. Atqui si Deus hoc efficere nequit utpote repugnans, a fortiori non potest separare accidentis a subiecto, quia accidentis magis distat a substantia. Ergo repugnat accidentis existere sine subiecto.

Resp. *Dist. mai.* Hoc ideo repugnat, quia est *quocumque modo* forma materialis, *Nego*; quia est forma *substantialis* materialis, quae ex se neque individuationem neque rationem substantiae habere potest separata a materia, utpote incapax operationis independentis ab ea, *Conc. Dist. sequel. min.* si agatur de accidente non habente in se rationem quamdam individuationis, *Conc.* si agatur de accidente habente in se rationem quamdam individuationis, *Nego*. *Dist. cons.* repugnat *quantitatem* existere sine subiecto, *Nego*; repugnat caetera accidentia sensibilia existere sine subiecto, *subdist.* independenter a quantitate, *Conc.* dependenter a quantitate, *Nego*.

QUAESTIO V.

DE INDIVIDUATIONE ENTIS CORPOREI.

Quum principium individuationis entis corporei sit materia quantitate signata, nullus opportunior locus hac de re agendi visus est, quam praesens. Modo enim, post pertractatas de principiis intrinsecis entis corporei deque eius potissima proprietate, quae quantitas est, quæstiones, unusquisque etiam tironum facile intelliget id, quod in antecessum vix et ne vix quidem capere potuisset.

THESIS XIV.

1^o Ratio cur essentia rei materialis possit numerice multiplicari desumenda est ex physica eius compositione, nempe ex ipsis principiis physice eam constituentibus; 2^o ita tamen ut eius principium potentiale, seu materia prima, non quomodolibet, accipiatur, sed solum materia signata; et dico materiam signatam, quae sub certis dimensionibus consideratur (1).

PRAENOTIONES.

53. I. **Materia distinguenda est in communem et signatam.** Prima est ea quae consideratur in abstractione a quocumque individuo corporeo, atque ingreditur definitionem essentiae compositae quâ talis, videlicet essentiae corporeae abstracte consideratae. Secunda est ea quae consideratur tamquam ingrediens ipsam constitutionem individui corporei puta Socratis vel Platonis; consideratur videlicet in ea determinatione individuali, sub qua tantum existere potest in rerum natura, quum nihil existat nisi singulare.

II. **Triplex unitas in rebus consideranda venit: numerica, formalis seu essentialis, et specifica.** Prima et secunda important aliquid reale existens a parte rei independenter a quacumque intellectus speculantis operatione, saltem *quoad id quod concipitur* (cfr. Logic. mai. Th. 2.); tertia vero, nempe unitas specifica, dependet ab intellectu, quum sit formaliter universalis. In iis entibus, quae sunt ipsa perfectio subsistens sui ordinis, unitas numerica et unitas formalis seu essentialis prorsus identificantur, ut in angelis. In iis vero, quae sunt in ipsa linea sua essentiae composita ex actu et potentia videlicet ex forma substantiali et materia prima, unitas numerica aliquid addit unitati formalis videlicet principia individualia. Huiusmodi sunt omnia entia corporea. In his dici potest substantia prima (i. e. individuum) *secundum rem* differre a substantia secunda, non quasi quidditas substantiae primae sit diversa a quidditate substantiae secundae, hoc enim est impossibile, quum una de altera *per identitatem* praedicetur; sed quia substantia prima complectitur tum principia quidditativa, tum principia individuantia, quae determinant quidditatem ad esse alicuius singularis eamque multiplicant in multis individuis non *formaliter* sed *numerice* tantum diversis.

Unitas sive numerica, sive formalis seu essentialis, sive specifica, alia est positiva, alia est negativa. Prima importat positivam determinationem ad certum numerum, vel essentiam, vel speciem. Secunda im-

(1) Cfr. S. Th. opusc. de Ente et Essent. c. 2.

portat *carentiam* determinationis ad certum numerum, sive essentiam, sive speciem; videlicet negationem simul cum aptitudine ad tales determinations. Unitas tantum negativa sive numerica sive formalis, sive specifica competere potest *materiae communis*.

III. **Notae individuantes**, quibus simul sumptis sensibiliter manifestatur apud nos distinctio unius individui ab alio, hisce versiculis traduntur:

Forma, figura, locus, tempus, stirps, patria, nomen,
Haec ea sunt septem, quae non habet unus et alter.

PROBATUR PRIMA PARS.

54. Essentiam aliquam per se subsistentem inveniri multiplicatam in individuis solo numero diversis tunc possibile est, quum in pluribus individuis divisim invenitur *tota eius ratio*, ita ut de unoquoque affirmari possit ei competere *esse simpliciter* secundum eamdem rationem specificam, secundum quam etiam alteri competit: ex. gr. Socrati competere *esse simpliciter* secundum eamdem specificam naturam seu essentiam humanam, secundum quam competit Platoni. Atqui ad hoc requiritur et sufficit, ut essentia sit composita ex actu primo et ex pura potentia subiectiva, videlicet ex forma substantiali et ex materia prima. Ergo ratio cur essentia rei materialis possit numerice multiplicari, desumenda est ex physica eius compositione. Et sane, ens quod convenit cum alio in eodem genere nequit esse neque concipi ab alio divisum, nisi vel per differentiam specificam, vel per divisionem quantitativam. Iamvero essentia simplex per se subsistens caret extensione quantitativa. Ergo essentia simplex per se subsistens nequit esse neque concipi divisa ab alio ente nisi per differentiam specificam, ac proinde nequit in sua ultima differentia inveniri nisi in unico subiecto. Dum contra, essentia composita ex forma substantiali et ex materia prima poterit secundum *totam suam rationem* in pluribus individuis inveniri multiplicata, si 1^o formae ordinatae ad informandam materiam non se opponant numericae multiplicationi; si 2^o materia prima sit capax numericae multiplicationis. Atqui ita est. Ergo essentia composita poterit secundum totam suam rationem in pluribus multiplicari.

Prob. 1^{um} membrum minoris. Forma reduplicative ut forma, nempe quatenus exigit recipi in materia tamquam in subiecto, non dicit talem ordinem ad unum subiectum ut alia excludat, sed ita limitatur per materiam ad unum subiectum, ut remaneat in sui ratione indifferens ad plura. Sic ex. gr. albedo in sui ratione est indifferens ut subiectetur in una columna vel in pluribus sine fine. Iamvero quod de se est indifferens ad plura subiecta, non opponitur multiplicationi. Ergo formae ordinatae ad informandam materiam non se opponunt numericae multiplicationi. « Formae (ait S. Thomas) (1) quae natae sunt recipi in aliquo

(1) QQ. dd. de Spirit. Creat. art. 5. ad 8.

« subiecto, de se individuatae esse non possunt; quia quantum est de sua ratione indifferens est eis, ut recipiantur in uno vel pluribus».

Prob. 2^{um} membrum minoris. Illud est numerice tantum multiplicabile quod ita est divisibile per quantitatem dimensivam, ut sub quacumque dimensione et divisione ponatur, remaneat semper eiusdem rationis. Atqui materia prima *a)* est divisibilis per quantitatem dimensivam, *b)* quum sit pura potentia subiectiva, sub quacumque dimensione et divisione concipiatur, remanet eiusdem rationis, nempe remanet semper pura potentia subiectiva. Ergo materia prima est capax mere numericae multiplicationis.

PROBATUS SECUNDA PARS.

55. I. Illud est principium individuationis alicuius entis, quod est ei intrinseca ratio, cur sit indivisum in se et divisum a quolibet alio. Sed in composito substantiali corporeo *materia prima quatenus est haec et non alia* est intrinseca ratio cur una forma in eadem specie distinguatur numerice ab alia forma eiusdem speciei, ita ut haec forma actuando hanc materiam constitutam compositum unum unitate non solum essentiali sed etiam numerica, videlicet indivisum in se et divisum a quolibet alio composito eiusdem speciei. Etenim, ut demonstravimus in Phil. Prim. Th. XIX, actus nequit multiplicari in ordine suae essentiae nisi ratione potentiae subiectivae eiusdem ordinis. Ergo materia prima quatenus est haec et non alia, est principium individuationis substantiae corporeae.

Iamvero materia prima eatenus accipi potest haec et non alia, quatenus accipitur divisa ab aliis materiae partibus per quantitatem dimensivam in composito substantiali corporeo. Etenim effectus formalis quantitatis dimensivae est tribuere enti materiali divisibilitatem in partes continuas, quum sit accidentis positionem habens (cf. n. 42.). Ergo materia prima quatenus sub certis dimensionibus accipitur, videlicet *materia signata*, est principium individuationis substantiae corporeae.

II. Illud est principium individuationis in natura numerice multiplicabili, quod est principium multiplicabilitatis. Atqui materia prima quatenus divisibilis in partes eiusdem rationis, videlicet quatenus est subiicibilis quantitati dimensivae, est principium remotum multiplicabilitatis, quatenus autem actu subiicitur quantitati est principium proximum eiusdem, quia per id efficitur potentia proxime apta ad recipiendam formam singularem. Ergo materia signata, nempe materia quae accipitur sub certis dimensionibus, est principium proximum individuationis naturae corporeae.

III. Confirmatur ex S. Thoma (1): « Sicut partes speciei sunt materia et forma, ita individui sunt haec materia et haec forma; unde sicut

(1) In Boet. de Trinit. q. 4. a. 2.

« diversitatem speciei facit diversitas materiae et formae absolute, ita diversitatem in numero facit haec forma et haec materia. Nulla autem forma, in quantum huiusmodi (i. e. reduplicative ut forma) est haec ex se ipsa. Dico autem in quantum huiusmodi, propter animam rationalem, quae quodammodo ex se ipsa est hoc aliquid, sed non in quantum forma. Intellexus vero quamlibet formam, quam possibile est recipi in aliquo sicut in subiecto, natus est attribuere pluribus, quod est contra rationem eius quod est hoc aliquid. Unde forma fit haec per hoc quod recipitur in materia.

« Sed cum materia in se considerata sit indistincta, non potest esse quod formam in se receptam individuet, nisi secundum quod est distinguibilis. Non enim forma individuatur per hoc quod recipitur in materia, nisi quatenus recipitur in hac materia vel illa distincta et determinata ad hic et nunc. Materia autem non est divisibilis nisi per quantitatem; unde Philosophus dicit in I. Physic., quod submota quantitate remanet substantia indivisibilis. Et ideo materia efficitur haec et signata secundum quod est sub dimensionibus».

56. **Nota.** *De vario sensu quo DIMENSIONES INTERMINATAE accipiuntur.*

Ad aequivocationes vitandas monemus *dimensiones* signantes materiam ad individuum corporeum constituendum aliquando dici *interminatas*, aliquando *terminatas*, sub diverso tamen respectu. Quum enim figura sit terminus quantitatis dimensivae, haec numquam potest existere sine aliqua figura; attamen licet figura mutetur, quantitas remanere potest eadem: sic, eadem quantitate manente, poterit aliqua massa cerae ex pyramidalis fieri sphaeralis vel cubica. Itaque dimensiones signantes materiam non oportet ut sint *terminatae* eo sensu, ut manere semper debeant sub eadem figura, licet sine aliqua figura esse non possint, sed esse debent terminatae ita ut sint in aliqua specie quantitatis et sub aliqua figura (1).

57. **Quaeres 1.** *Si quantitas concurrit ad individuandam substantiam corpoream, quomodo poterit ab eadem substantia causari, ut reliqua accidentia propria?*

Resp. Si quantitas causari deberet a substantia *per causalitatem efficientiae*, impossibilis esset concursus quantitatis ad individuationem substantiae corporeae. Sed quum quantitas causetur a substantia *per causalitatem resultantiae*, non habetur talis impossibilitas. Nam causalitas resultantiae nullam requirit prioritatem temporis ex parte substantiae, sed tantum prioritatem naturae. Iamvero natura priores habemus tum materiam cum ordine ad determinatam quantitatem, videlicet materiam signatam, tum formam respondentem huic materiae. Tempore autem simul efficienter a generante causantur materia, forma

(1) Cfr. S. Th. in Boetium De Trinit. q. 4. a. 2. « Dimensiones autem istae possunt duplice considerari etc. »

et determinata quantitas, quae in composito respondere debet exigentiae materiae signatae. Sicut enim in Phil. Prim. n. 138. demonstravimus, proprietates dimanantes a substantia producuntur a generante simul tempore cum substantia propter necessariam connexionem earum cum ipsa.

Quaeres 2. *Utrum materia prima sit divisibilis divisione actuali quantitativa per se an solum per accidens?*

Resp. Materia prima est divisibilis divisione *actuali* quantitativa solum *per accidens*, videlicet solum in composito, quod est divisible *per se*. Etenim quum materia prima sit pura potentia subiectiva non est capax ullius esse sive substantialis sive accidentalis, nisi actuatur a forma substantiali. A qua quum fuerit actuata se habet *ut quo* aliquid est, non *ut quod est*. Unde id suscipit *per se* omnes modificationes et perfectiones accidentales, quod existit *ut quod*, nempe ipsum compositum substantialie (1). Attamen si quis quaerat quaenam sit ratio cur tale compositum sit divisibile *per se*, respondemus esse materiam primam, quae eo ipso quod est pura potentia subiectiva dicit ordinem ad pluralitatem partium eiusdem rationis in composito substantiali ad cuius constitutionem intrinsece concurrit; atque hac de causa *materia prima* dicitur et est *radix quantitatis*.

58. **Corollaria.** Ex hucusque declaratis.

Intelliges 1º. Sequentes expressiones: *Materia signata*, *Materia sub dimensionibus interminatis*, *Materia ordinata ad quantitatem dimensionivam correspondentem composito substantiali singulari*, esse expressiones aequivalentes, quibus designatur materia prima non absolute et in se, sed prout est principium individuationis.

Intelliges 2º. Principium individuationis in substantiis corporeis neque esse solam materiam, neque solam quantitatem, sed materiam quae consideratur sub quantitate, quaque dicitur materia signata. Quum autem prima radix individuationis, *in quantum individuum denotat incommunicabilitatem* (Ontol. n. 106.), sit *materia* quae est primum subiectum, quod recipit et non recipitur, *in quantum autem denotat distinctionem ab aliis eiusdem speciei*, sit *materia considerata sub dimensionibus*, *in quantum autem dicit aliquid sensibus designabile et determinatum ad hic et nunc*, sit *quantitas*; sequitur materiam esse *primarium principium individuationis*, *quantitatem autem secundarium*.

OBJECTIONES.

59. **Obiect. 1º.** Materia nullo modo potest esse principium individuationis. Nam principium individuationis debet esse radix unitatis individualis. Sed materia prima accipit in composito unitatem a forma. Ergo

(1) Cfr. 1. p. q. 76. a. 6.

materia prima non potest esse radix unitatis individualis et consequenter neque principium individuationis.

Resp. Nego assertum. Ad prob. *Conc. mai. Dist. min.* Materia prima accipit a forma unitatem specificam, *Conc. unitatem numericam*, Nego. Nego *conseq.* Responsio patet ex dictis in Praenot. 2.

Instabis 1. Unitas specifica et unitas numericā identificantur. Ergo id quod est principium unitatis specificae erit etiam principium unitatis numericæ, nempe forma.

Resp. *Dist. mai.* Identificantur in entibus, quae sunt ipsa perfectio subsistens sui ordinis, videlicet actus in suo ordine puri, *Conc.* in entibus compositis in ipso ordine suae essentiae, Nego. Nam huiusmodi entia, ut iam demonstravimus, quum sint multiplicabilia in eadem specie, praeter rationem essentiae includunt principia individualia quae non sunt de ratione speciei. « Si Socrates per id esset homo, per quod « est hic homo, sicut non possunt esse plures Socrates, ita non possent « esse plures homines » (1).

Instabis 2. In ente corporeo *essentia individua* non distinguitur a subiecto. Sed essentia individua est essentia specifica. Ergo in ente corporeo unitas specifica et unitas numericā identificantur.

Resp. *Conc. mai. Dist. min.* Essentia individua est essentia specifica alligata principiis individualibus, *Conc. absoluta a principiis individualibus*, Nego. Nego *cons.*

Instabis 3. In entibus compositis per illud aliquid individuatur per quod limitatur. Sed tum forma limitatur per materiam, tum materia limitatur per formam. Ergo etiam forma est principium individuationis.

Resp. *Dist. mai.* Si agatur de limitatione in ratione numericā, *Conc.* si agatur de limitatione in ratione quidditativa, Nego. *Dist. min.* secundum diversas rationes: videlicet materia limitatur a forma in ratione essentiae specificae, forma autem limitatur a materia signata in ratione numericā, *Conc.* limitantur ad invicem secundum eamdem rationem, Nego. Nego *cons.* Etenim materia recipit a forma unitatem positivam specificam. Forma autem recipit a materia signata unitatem positivam numericā. Cfr. Praenot. II.

60. Obiect. 2º. Materia signata non est principium individuationis. Nam materia, cum sit potentia substantialis, ex seipsa habet, ut coarctet formam eamque multiplicet. Sed principium limitationis et multiplicationis est principium individuationis. Ergo materia ex seipsa idest absolute accepta, non autem quatenus signata, est principium individuationis.

Resp. Nego assertum. Ad probat. Materia quatenus est potentia substantialis habet ex seipsa ut coarctet formam *remote*, *Conc. proxime*,

(1) 1. p. q. 11. a. 3.

Nego. Dist. min. principium adaequatum limitationis, *Conc.* principium inadaequatum, *Nego. Nego cons.* Responsio patet ex dictis in Thesi.

Instab 1. Compositum individuum ex materia et forma est ens per se unum, quod ponitur directe in praedicamento substantiae. Sed si materia non esset individuationis principium nisi quatenus signata per quantitatem, sequeretur individuum substantiae corporeae esse ens per accidens sub formali ratione individui. Nam quantitas est quoddam accidens realiter distinctum et a composito substantiali et a materia prima. Ergo materia prima absolute considerata est principium individuationis substantiae corporeae.

Resp. Conc. mai. Dist. min. Si materia signata importaret aggregatum ex materia et quantitate, *Conc.* si materia signata importat materiam sub determinata quantitate, *Nego. Concedo rationem additam. Nego conseq.*

Instab 2. Si quantitas esset cum materia principium individuationis, deberet simul causari et non causari a substantia. Deberet causari quia est accidens, non deberet causari quia per ipsam substantia materialis individuaretur. Atqui haec sunt contradictoria. Ergo vel dicendum est quantitatem non esse accidens, vel eam non esse ullo modo principium individuationis.

Resp. Dist. sequelam maioris. Quantitas actualis deberet simul causari et non causari secundum diversam rationem causalitatis, *Conc.* secundum eamdem, *Nego. Dist. rationem additam,* deberet causari, quia est accidens, causalitate resultantiae, *Conc.* causalitate efficientiae, *Nego.*

Instab 3. In qualibet coordinatione praedicamentali debent esse omnia pertinentia ad illud praedicamentum independenter a qualibet alio praedicamento, cum praedicamenta sint primo diversa. Atqui substantia prima et singularis est in coordinatione primi praedicamenti, ut primum subiectum quod de nullo praedicatur. Ergo substantia materialis non individuatur per ordinem ad quantitatem, quae est alterius generis.

Resp. Dist. mai. In qualibet coordinatione praedicamentali debent esse omnia illius praedicamenti independenter ab alio genere *quoad id* per quod res ponitur in praedicamento, nempe *quoad naturam genericam vel specificam, Conc. quoad caetera quae possunt convenire rei, et praesertim quoad principia individuantia, Nego. Contrad. min.* substantia prima est in praedicamento ratione suae naturae specificae, *Conc.* ratione principiorum individuantium, *Nego. Nego cons.* Ad rem S. Thomas (1): « In rebus creatis res aliqua singularis non ponitur in genere vel in specie ratione eius, quod pertinet ad suam individuationem, sed ratione naturae, quae secundum formam determinatur « cum individuatio magis sit secundum materiam in rebus compositis».

(1) 3. p. q. 2. a. 3. ad 3.

61. Scholion. 1. *Ad unitatem numericam idest ad identitatem compositi corporei salvandam sufficit, ut eadem numero forma perget actuare materiam signatam ei correspondentem, licet materiae partes sint in continuo fluxu propter secretionem et nutritionem; videlicet sufficit ut in composito corporeo materia remaneat eadem FORMALITER et SIGNATE, licet MATERIALITER successive mutetur.*

Etenim ad hoc ut compositum corporeum remaneat idem non solum specifice, sed etiam numerice, sufficit ut iugiter perseveret esse hoc corpus singulare, videlicet haec materia et haec forma. Atqui etiamsi successive aliqua pars materiae accedat composito per nutritionem vel recedat per secretionem, dummodo compositum subsistere perget, adhuc remanebit materia signata respondens eidem formae: idest materia cum eisdem dispositionibus sub eiusdem formae actuatione, nempe remanebit idem compositum singulare. Haec enim requiruntur et sufficiunt ad unitatem numericam entis corporei salvandam. Ergo partium materiae successiva mutatio in eodem corpore non impedit quominus huius unitas numerica seu identitas perseveret (1).

Scholion 2. *Si individuum corporeum perierit, nequit fieri virtute naturali redintegratio eiusdem.*

Etenim deberent eadem numero dispositiones materiales causari in materia. Iamvero id ab agente naturali praestari non potest. Quum enim hoc agat *per motum stricte dictum;* diversus numero motus diversas numero dispositiones materiales causet necesse est. Unde impossibile est ut eadem materia signata eademque numero forma resultant, ac proinde nequit resultare idem individuum corporeum, quod perierat.

Attamen virtute divina, cui materia obedit ad nutum, quaeque agit in instanti et non per motum stricte dictum, potest eiusdem numerice individui corporei, quod perierat, redintegratio fieri; et fide christiana credimus in futuram mortuorum resurrectionem.

QUAESTIO VI.

DE MOTU.

62. Motus latissimo sensu importat quamlibet operationem, etiam immanentem et perfectissimam, in qua nullus habeatur transitus de potentia in actum. Quo sensu ipsa divina operatio, quae identificatur cum Divina Essentia, dici potest motus.

Motus lato sensu importat *quamlibet mutationem de potentia in actum,* licet sit actus entis perfecti, ut intellectiones et volitiones in creatura spirituali: quia intelligere et velle non important naturâ suâ transitum de potentia in actum.

(1) Cfr. S. Th. 1. p. q. 119. a. 1. C. G. lib. 4. c. 81. in solut. quartae obiect.